

Universitetet
i Stavanger

FAKULTET FOR UTDANNINGSVITENSKAP OG HUMANIORA

BACHELOROPPGAVE

Studieprogram: Barnehagelærerutdanning

Høst 2021

Åpen

Forfatter(e): Thomas Johansen

Thomas Johansen (Sign)

.....
signatur forfatter (e)

Kandidatnummer(e): 1399

Veileder(e): Tove Erna Belland

Fagansvarlig: Marianne Ree

Tittel: Voksnes deltagelse i barns lek

Engelsk tittel: Adults participation in kids play

Emneord: Lek

Side tall: 18

.....
+

Vedlegg/annet: 2

Stavanger, 4.01/2022

.....
dato/år

Sammendrag

Gjennom dette studiet har jeg tenkt mye på hvor stort fokus det er i barnehager på det å ha lekende ansatte. For å undersøke dette har jeg brukt kvalitativt intervju for å belyse følgende problemstilling:

Hvordan kan relasjonen mellom ansatte og barn i barnehagen påvirkes på en positiv måte gjennom å ha en lekende væremåte som ansatt?

I tilknytning til denne problemstillingen har jeg funnet noen begreper og teori som omhandler temaet for å få en bedre forståelse rundt dette. Videre har jeg presentert resultatene fra de to intervjuene jeg har gjennomført, før jeg har drøftet de i tilknytning til teorien som er presentert. Et av funnene jeg har gjort i intervjuene, er at man gjennom lek kan skape en trygghet for barnet som er viktig i relasjonen mellom barn og voksen. Jeg har sett at det er ulike måter å praktisere dette med lekende ansatte, og ulike ting man prioriterer i arbeidet. Til tross for ulikheter, har jeg funnet ut at det er varierte måter å jobbe på som kan være med å skape trygghet for barna og tar hensyn til barnas beste.

Innholdsfortegnelse

1. Innledning:	4
2. Teori	5
2.1. Rammeplanen	5
2.2. Lek	6
2.3. Omsorgsrelasjon	6
2.4. Voksnes deltakelse i lek	7
3. Metode	8
3.1 Utvalg	9
3.2 Datainnsamling	10
3.2.1 Semistrukturert intervju	10
3.3 Analyse	11
3.4 Etikk.....	11
3.5 Validitetsvurderinger.....	12
4. Resultat	13
4.1 Forhold til lek.....	13
4.2 Trygge relasjoner	14
4.3 Roller på avdelingen.....	15
4.4 Voksnes deltakelse i leken	16
5. Drøfting	17
5.1 Forhold til lek.....	17
5.2 Trygge relasjoner	18
5.3 Voksnes deltakelse i lek og roller på avdelingen.....	19
6. Avslutning	21
7. Litteraturliste	22
8. Vedlegg	23
8.1 Vedlegg 1 (intervjuguide).....	23
8.2 Vedlegg 4 (Samtykkeskjema)	25

1. Innledning:

I denne oppgaven har jeg valgt å skrive om lek, med fokus på de voksnes deltakelse. Grunnen til at jeg har valgt dette temaet er at jeg gjennom flere års erfaring i barnehagen har observert ansatte i barnehager i lek, og erfart at det er ulike tanker og holdninger blant mange ansatte om å delta i lek. Hvorfor tenker vi så ulikt? Hva er det som gjør at noen deltar så mye, og andre mindre? Handler det om kompetanse, eller er det frykten for å dumme seg ut?

Dette synes jeg er spennende, og det har fått meg til å tenke på hvorfor det er så viktig for de ansatte å delta i leken. Jeg ønsker å utforske hvordan pedagogiske ledere kan legge til rette for at det skal være lettere å delta i lek som ansatt. Rammeplanen for barnehagen (2017) sier at «leken skal ha en sentral plass i barnehagen, og lekens egenverdi skal anerkjennes». Videre sier rammeplanen at de voksne skal «observere, analysere, støtte, delta i og berike leken på barnas premisser», samt og «være bevisst på og vurdere egen rolle og deltakelse i barnas lek» (kunnskapsdepartementet, 2017, s. 20-21). Dette tatt i betraktning, synes jeg det er interessant å utforske videre rundt denne tematikken.

Fra min barndom har jeg noen klare minner fra barnehagen. De voksne jeg husker best, er de som deltok i leken. Det var også disse ansatte jeg hadde best relasjon med, og det var disse jeg husker at jeg prøvde å kontakte hvis det var noe jeg ville si. Var dette bevisst fra de ansatte da, og er det slike relasjoner vi ønsker å skape nå også? Kan man også bli for deltakende i leken? Disse refleksjonene har gjort at jeg har landet på følgende problemstilling:

Hvordan kan relasjonen mellom ansatte og barn i barnehagen påvirkes på en positiv måte gjennom å ha en lekende væremåte som ansatt?

Med det å ha «en lekende væremåte» tenker jeg i hovedsak på en voksen som er aktivt deltakende i lek med barn, og som har et formål med leken. Jeg ønsker å utforske hva barnehagelærere tenker om dette temaet og problemstillingen gjennom denne oppgaven, og har dermed valgt å skrive en empirisk oppgave, med bruk av kvalitativ forskningsmetode.

Oppgaven vil være delt inn i seks hoveddeler: innledning, teoridel, metode, resultat, drøfting og avslutning. I teoridelen vil jeg presentere og redegjøre for noen viktige begreper knyttet til temaet opp mot teori. I metodedelen presenteres den kvalitative forskningsmetoden, informanter, datainnsamling samt intervju. Her vil jeg også komme inn på feilkilder, analyse og etiske hensyn. Videre i oppgaven vil resultater og hovedfunn fra intervjuene presenteres, og drøftes opp mot den presenterte teorien. Til slutt kommer avslutningen med en konklusjon som søker å svare på problemstillingen.

2. Teori

Jeg vil i denne delen ta for meg noen begreper som jeg mener er viktig å ha en forståelse av i forbindelse med problemstillingen. Jeg vil knytte teori til disse begrepene, og på denne måten få en bedre forståelse av problemstillingen og oppgaven. Jeg vil først se på hva rammeplanen sier om tematikken og problemstillingen min, før jeg vil se litt på begrepene lek, omsorgsrelasjon, og voksnes deltakelse i lek.

2.1. Rammeplanen

Rammeplanen for barnehagen (2017) sier mye om lek, og stiller mange krav til de ansatte vedrørende deltakelse i lek. I kapittel 3 kan man lese om at barnehagen skal ivareta barnas behov for lek. «Leken skal ha en sentral plass i barnehagen, og lekens egenverdi skal anerkjennes», «Leken skal være en arena for barns utvikling og læring ...» og «barnehagen skal bidra til at alle barn kan oppleve glede, humor, spenning og engasjement gjennom lek – alene og sammen med andre». Rammeplanen gir også en nærmere beskrivelse av de ansattes roller, og hva de skal bidra med. De skal «... fremme et inkluderende miljø der alle barna kan delta i lek og erfare glede i lek», «observere, analysere, støtte, delta i og berike leken på barnas premisser», «veilede barna hvis leken medfører uheldige samspillsmønstre» og «være bevisst på og vurdere egen rolle og deltakelse i barnas lek» (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 20). Rammeplanen stiller aktive krav om å delta i leken med barna, men sier også at man må ha et bevisst forhold til egen rolle, da lekens egenverdi skal anerkjennes. Dette betyr at vi ikke nødvendigvis skal trenge oss på, men lese situasjonen, og i noen situasjoner prøve å verne om den gode leken.

I kapittel 4 tar rammeplanen for seg barns medvirkning, og skriver at «barnehagen skal være bevisst på barnas ulike uttrykksformer og tilrettelegge for medvirkning på måter som er tilpasset barnas alder, erfaringer og individuelle forutsetninger og behov» og «også de yngste barna og barn som kommuniserer på andre måter enn gjennom tale har rett til å gi uttrykk for sine synspunkter på egne vilkår». Til slutt sier den at «barnehagen må observere og følge opp alle barns ulike uttrykk og behov» (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 27). Her sier rammeplanen at vi er nødt til å tolke barna, også de som ikke har et verbalt språk, og la dem medvirke i hverdagen. Hvordan skal vi på en god måte klare å gjennomføre dette, kanskje spesielt i tilfeller når man ikke kan bruke språket?

2.2. Lek

Margareta Öhman skriver mye om lek. Hun skriver blant annet at leken er den primære arenaen barn har for å uttrykke seg selv. Leken er viktig av flere grunner, som å etablere en god selvfølelse, kompetanse og mestring, noe som kan hjelpe barna til å ta egne initiativ og kontroll (Öhman, 2012, s. 15). Dersom vi spør barn hvorfor de leker, er svaret at de gjør det fordi det er morsomt. Kanskje er lekens primære hensikt å generere følelser om å ha det bra? Interesse, nysgjerrighet og glede er følelser som skaper motivasjon, og det er motoren i all læring (Öhman, 2012, s. 16). Barna leker ikke av en spesifikk grunn, de leker for leken selv. Öhman beskriver barneleken som prosessorientert, ikke produktorientert (Öhman, 2012, s. 77). Slik jeg tolker Öhman, sier hun at barna ikke har noen klare mål i leken. De er i leken, og leken har en utviklende effekt på både kreativitet og tankekraft, men dette er ikke noe som barna selv fokuserer på.

Öhman tar også for seg begrepet *homo ludens*. Homo ludens betyr det lekende menneske, og Friedrich Schiller (1759-1805) skrev litt om barndommen og lekens betydning. Han beskrev menneskets «lekedrift» som en sanselig drift som får oss til å realisere våre behov i et fullkomment og intimt forhold til oss selv. Også Johan Huizinga (1872-1945) tok for seg det lekende menneske, og diskuterte blant annet den livslange leken, og hvordan han så at lek ikke bare er noe barn holder på med, men også voksne (Öhman, 2012, s. 73)

Donald Woods Winnicott (1896-1971) presenterte oss for «det tredje rom». Dette kan sees på som et personlig rom som alle har, både som barn, men også videre i livet. Winnicott mener at all lek, kreativitet og kulturopplevelser tilhører det tredje rom. Dette er derfor også veldig personlig, og Winnicott mener at man må bli sluppet inn av barnet selv, for å kunne delta og dele opplevelser i leken. Dette krever en god og trygg relasjon, og dersom samspillet mellom omsorgsgiveren og barnet er lekende, og barnet føler seg speilet og bekreftet, kan det «åpne døren» til sitt tredje rom, og da slippe oss inn i deres verden (Öhman, 2012, s. 47).

2.3. Omsorgsrelasjon

Tholin viser til Løvlie, som skriver litt om omsorgsbegrepet, og problematiserer om man kan definere omsorg i det hele tatt. Det «forutsetter at omsorg er noe fikst og ferdig, noe som kan gis en definisjon eller setter i et resultat: Det her er omsorg! (s. 35). I stedet oppfordrer han til å belyse hva omsorg kan være i en bestemt kontekst» (Tholin, 2013, s. 18). Noddings (1984)

betrakter omsorg fra innsiden og fra utsiden. Hun legger frem et eksempel med en mann som betaler for sykehjem for sin eldre mor. Denne mannen mener selv at han viser omsorg gjennom å betale dette for henne. Men i slike situasjoner må man også ta hensyn til den som omsorgen er rettet mot. I dette tilfellet opplevde ikke moren omsorg fra sønnen, da han ikke kom på besøk, eller kontaktet henne, selv om han betalte for plassen (Tholin, 2013, s. 18). Vi kan derfor ikke se på omsorgsbegrepet som en handling som bare går en vei. Vi må også tenke på hvem man utøver omsorg for, og hvordan denne personen opplever omsorgen selv.

Relasjoner handler om forbindelser mellom mennesker. Alle som er i en barnehage, barn og ansatte, har relasjoner som må forstås i sammenheng med hverandre. Løgstrup beskriver: «hvordan det nå enn er, betyr det at det ligger en uuttalt fordring i et hvilket som helst møte mellom mennesker, uansett under hvilke omstendigheter møtet finner sted og hvilken karakter det har» (Løgstrup, 1999, s. 39). Når det gjelder omsorg, vil vi alltid stå i relasjon til mennesker (Tholin, 2013, s. 84).

Med inspirasjon fra Noddings, presenterer Tholin en definisjon og en forklaring på begrepet omsorgsrelasjon. Hun sier at «en omsorgsrelasjon består av deltakere der begge bidrar og er aktive parter, og hvor forholdet mellom dem kjennetegnes av særlige kvaliteter som begge anerkjenner som omsorg» (Tholin, 2013, s. 20). Hun beskriver altså en relasjon som bygger på at en deltaker gjør en omsorgshandling mot en annen deltaker. Denne deltakeren som mottar handlingen, kan da besvare, eller akseptere dette som omsorg, og dermed fullbyrde omsorgsrelasjonen. Denne relasjonen kan oppstå mellom to barn, to voksne, eller ett barn og en voksen.

2.4. Voksnes deltakelse i lek

Öhman tar for seg hvordan de voksne kan forholde seg til lek, for å støtte, berike og inspirere leken, samt å skape trygghet og bekreftelse slik at barna vil være med. Öhman bruker begrepet «fritidspedagog» og viser til SFO. Denne ansatte behøver ikke nødvendigvis å gjøre så mye mer enn å være til stede der barna leker, og å verne om tryggheten deres. Med å vise respekt for leken, viser man respekt for barna, og gjennom å gå i dialog med barna og åpne for gledefylt samspill, lager pedagogen vei for leken (Öhman, 2012, s. 191).

I boka «Verdipedagogikk i barnehagen» beskriver de to ulike leksituasjoner som tar for seg ulike voksenroller når det kommer til deltakelse i leken. De snakker om dyadiske samspill, som setter den voksne i en-til-en situasjoner med barna, og gruppesamspill, der den voksne samspiller i en lek som foregår mellom en gruppe barn. Dyadisk samspill har dermed ingen eller lite kontakt mellom barna selv, i motsetning til hva man ser i et gruppesamspill. Her vil den voksne bruke barnas impulser og uttrykk til å støtte leken. Selv om man er litt mer på siden av leken enn man vil være i dyadiske samspill, kan man støtte leken gjennom å organisere i det fysiske miljøet, eller ved å hjelpe å etablere og opprettholde et intersubjektivt samspill, som ved å holde leken mellom barna i gang. Disse to hovedmønstrene kan altså være med å forklare hva den ansatte har fokus på i leken. I dyadiske samspill synes fokuset å være på det individuelle barnet og individorienterte verdier, mens gruppesamspill handler mer om fellesskapet mellom barna, og det å støtte leken i barnegruppa på den måten det passer best (Johansson et al., 2015, s. 72-74).

Barnehageforsker ved OsloMet, Ellen Os, beskriver hvordan de voksne i barnehagen kan støtte barna til å ordne opp selv, og presiserer at de voksne ga mest støtte under frilek. Dette kunne skje gjennom å være direkte involvert i leken med barna, eller gjennom å være i nærheten. Os sier at «gjennom aktiv distanse kunne voksne bidra til barnas lek og samspill fra sidelinjen. De lot barna selv utvikle sin lek, samtidig som de var klare til å støtte barna dersom det var behov for det» (Håkensen, 2020).

3. Metode

Som nevnt tidligere har jeg skrevet en empirisk oppgave. Ved hjelp av pensum og annen litteratur har jeg tilegnet meg så mye kunnskap som mulig for å kunne svare på problemstillingen min. Dette beskriver Dalland når han skriver om metoder. Han sier at metode er redskapet vårt i møte med noe vi vil undersøke. Den hjelper oss når vi samler inn data, som vil si informasjonen vi trenger til undersøkelsen vår (Dalland, 2021, s. 54). I tillegg sier Christoffersen og Johannessen at metodelæren handler om hvordan vi kan gå frem for å best mulig undersøke om våre antakelser stemmer med virkeligheten (Christoffersen & Johannessen, 2018, s. 16).

Christoffersen og Johannessen forklarer at det tidlig dukker opp et skille i utforskningen. Skillet går mellom kvantitative og kvalitative metoder. En undersøkelse trenger ikke å være

enten den ene, eller den andre, men det kan være ulike grader av hvor kvalitativ eller kvantitativ en undersøkelse er. (Christoffersen & Johannessen, 2018, s. 17). For å beskrive forskjellen på disse metodene, skriver de at en kvantitativ metode handler om lite fleksible metoder som gir svar som lett kan måles og tallfestes, som med spørreundersøkelser. Kvalitative metoder er mer fleksible, og gir mer detaljerte svar i et samspill mellom deltakeren og den som undersøker (Christoffersen & Johannessen, 2018, s. 17). I mitt tilfelle var det naturlig å velge en kvalitativ metode, da jeg ønsket å samle inn detaljerte meninger og opplevelser, og på bakgrunn av dette gjennomførte jeg to intervjuer. En kvalitativ metode er som sagt mer fleksibel, og åpner dermed for større grad av spontanitet og å kunne forme videre spørsmål etter svarene som blir gitt. Dette fører til at deltakerne kan gi mer utfyllende svar, og mer detaljer enn hva en kvantitativ metode normalt vil gi (Christoffersen & Johannessen, 2018, s. 17). Dalland forklarer kvalitative metoder med at de tar sikte på meninger og opplevelser som ikke lar seg måle eller tallfeste (Dalland, 2021, s. 54).

3.1 Utvalg

Under utvelgelsen av informanter forsøkte jeg å foreta en strategisk utvelgelse. Dette betyr at jeg måtte tenke over hvilken målgruppe jeg ville samle inn data fra, før jeg kunne velge de som passet inn i denne målgruppen. Christoffersen & Johannessen sier at utgangspunktet for utvelgelsen i kvalitative undersøkelser handler om hensiktsmessighet, ikke representativitet (Christoffersen & Johannessen, 2018, s. 50). Det handler altså om å finne de som egner seg best til undersøkelsen, ikke om å få flest mulig med på undersøkelsen. Jeg bestemte meg på forhånd om å intervju pedagogiske ledere, fra to forskjellige barnehager. Jeg valgte pedagogiske ledere fordi de har det overordnede ansvaret på avdelingen, de har normalt mer faglig kunnskap, og de har kunnskap og perspektiv på temaet som jeg ikke besitter fra før av.

Jeg har valgt to forskjellige barnehager for å åpne opp for muligheten om at det er forskjellige syn og praksiser i forskjellige barnehager. Begge informantene er menn, og vil heretter bli referert til som informant 1 og 2 for å holdes anonyme. Informant 1 er en mann på rundt 30 år, er utdannet barnehagelærer, og har jobbet som pedagogisk leder på stor avdeling (3-6 år) i ca. 3,5 år. Informant 2 er rundt 40 år, også utdannet barnehagelærer, og har jobbet som pedagogisk leder på stor avdeling siden 2012.

3.2 Datainnsamling

Christoffersen & Johannessen påpeker at kvalitative forskningsmetoder kan være observasjon, intervjuer og gruppesamtaler (Christoffersen & Johannessen, 2018, s. 19). Dalland forklarer at formålet med det kvalitative forskningsintervjuet er å få beskrivelser fra informantens livsverden, for å kunne tolke og analysere hva dette betyr for informanten (Dalland, 2021, s. 67).

For å samle inn data til oppgaven min sendte jeg en e-post til styrerne ved to forskjellige barnehager hvor jeg presenterte meg, oppgaven og tematikken jeg ønsket å intervjuer rundt. Vi hadde fått et informasjonsskriv der noen barnehager hadde meldt seg til å stille til intervju, og sagt hvilke tematikker som passet best for dem. Derfor valgte jeg å kontakte barnehager som passet innenfor min tematikk. Begge svarte raskt ja, og jeg fikk kontaktinformasjon til de to som hadde meldt seg. Da tok jeg kontakt med dem for å avtale tidspunkt, informere om lengde på intervju, intervjuguide samtykkeskjema og andre etiske retningslinjer som taushetsplikt og anonymitet. Vi satte av 1 time til hvert intervju, slik at ingen skulle føle på noe form for tidspress.

3.2.1 Semistrukturert intervju

«Forskeren har behov for å gi informantene større frihet til å uttrykke seg enn det et strukturert spørreskjema tillater» (Christoffersen & Johannessen, 2018, s. 78). Dette forklarer på en veldig god måte hvorfor et kvalitativt intervju passet best for min undersøkelse. Jeg var ute etter meninger og opplevelser fra hverdagene til informantene, noe som er vanskelig å få frem gjennom et spørreskjema. Jeg valgte derfor å gjennomføre semistrukturerte intervjuer. Dette kjennetegnes av at man har en overordnet intervjuguide som et utgangspunkt for intervjuet, men spørsmål, temaer og rekkefølge kan variere (Christoffersen & Johannessen, 2018, s. 79). Dette betyr at man kan bevege seg litt frem og tilbake, og det åpner opp for litt mer spontane spørsmål, eller oppfølgingsspørsmål til svarene som blir gitt. Denne strukturen kan gjøre at intervjuet kan minne om en samtale, hvor man har et gitt tema. Fordelen med denne typen intervju er at en lettere finner kjernepunktene i det emnet en vil studere (Løkken & Søbstad, 2017, s. 107).

Dalland forklarer at intervjuguiden har til hensikt å være en hjelp til å huske temaene som skal tas opp. Det kvalitative intervjuet kjennetegnes av samtaleformen, og da kan vi ikke bare ha

en liste med faste spørsmål, men man må kunne etterspørre, og følge opp svarene som blir gitt. Dalland sier også at man som nybegynner gjerne kan utforme spørsmål i forkant, men at det er lurt å bruke dem så fritt som mulig (Dalland, 2021, s. 83). Løkken og Søbstad beskriver også intervjuguide, og sier at den kan virke som en ramme for samtalen. Ellers står man fritt til å endre rekkefølge, stille oppfølgingsspørsmål eller å klargjøre utsagn fra informantene. (Løkken & Søbstad, 2017, s. 108). I forkant av intervjuene laget jeg derfor en intervjuguide med hovedspørsmål og mulige oppfølgingsspørsmål. Denne sendte jeg til begge informantene slik at de skulle ha mulighet til å forberede seg på den måten de selv skulle ønske (Vedlegg1).

3.3 Analyse

Innholdet i begge intervjuene ble transkribert og analysert. Dette ble gjort for å finne ut av hva intervjuet hadde å fortelle, eller betydningen i det jeg hadde fått vite fra informantene (Dalland, 2021, s. 94). En del av kvalitetskontrollen er å veksle mellom analyse og tolkning. Når man analyserer et intervju, sier Dalland at det vil hjelpe å dele opp i mindre deler, for å få tak i de enkelte sidene ved det informanten sier (Dalland, 2021, s. 94). Intervjuene ble gjennomgått flere ganger kort tid etter selvet intervjuene, og jeg jobbet da mye for å se etter likheter/ulikheter, eller andre mønstre jeg kunne finne fra informantene. Det var noe variasjon i svarene, men begge informantene snakker generelt positivt om temaet og problemstillingen. Teorien jeg har presentert tidligere, er valgt på bakgrunn av svarene fra intervjuene. Andre svar som jeg finner interessante å presentere, vil komme frem i resultatdelen.

3.4 Etikk

Etikk handler om læren om rett og galt, og hva vi ser på som gode og riktige handlinger (Irgens, 2021, s. 114). Da jeg skulle gjennomføre intervjuene, var det flere etiske retningslinjer jeg måtte ta hensyn til og informere informantene om. Som informanter har de visse rettigheter, og det er viktig å informere om disse på en god og tydelig måte i forkant. Dalland beskriver også at når man skal innhente informasjon eller kunnskap om mennesker, deres livssituasjon om hvordan de forholder seg til samfunnet, kreves det tillit. Vi er da avhengig av at informantene opplever å bli ivaretatt, og at informasjonen de deler blir brukt og presentert på en måte som tar hensyn til de etiske forpliktelsene (Dalland, 2021, s. 167).

Det er flere forskningsetiske retningslinjer jeg måtte ta hensyn til, som er vedtatt av den nasjonale forskningsetiske komité for samfunnsvitenskap og humaniora (NESH)

(Christoffersen & Johannessen, 2018, s. 41). Det ble sendt ut samtykkeskjema i forkant av begge intervjuene der rettigheter og retningslinjer ble presentert (Vedlegg 2). Dette skjemaet beskriver forskningsprosessen, og hva som gjelder for deg som informant. Den forklarer at det er frivillig å delta i forskningen, og at man når som helst kan trekke seg, også i ettertid. Det skal ikke ha noe negativ effekt å trekke seg. Alle opplysninger og data som er samlet inn om informanten vil da bli slettet. Skjemaet informerer om at vi ikke har mulighet til lyd-, bilde- eller videoopptak under intervju, og at vi som studenter har taushetsplikt. All data som innhentes skal behandles konfidensielt, og alt vil anonymiseres, enten ved fiktive navn, eller nummer osv. Dette fører til at ingen, verken informant, barn eller barnehage, skal kunne kjennes igjen i oppgaven. Skjemaet forklarer også at informanten har rett på opplysninger og data om seg selv, eller å rette opp eller slette data om seg. Det eneste som gir oss rett til å behandle opplysningene om informanten, er informantens eget samtykke. På slutten av skjemaet får informanten skrive under for å gi samtykke, samt å bekrefte at informasjonen er forstått, med mulighet for å stille spørsmål. I tillegg til dette skjemaet ble retningslinjene gjennomgått muntlig før hvert intervju, og informantene ble begge spurt om de ønsket kopi av datainnsamlingen.

3.5 Validitetsvurderinger

Dataen som samles inn under et intervju er selvsagt ikke virkeligheten, men en representasjon av den. Derfor må vi spørre oss hvor godt, eller relevant dataen representerer det vi undersøker. Validitet handler ikke om at noe er absolutt korrekt, men det dreier seg om et kvalitetskrav som kan være tilnærmet oppfylt (Christoffersen & Johannessen, 2018, s. 24). Dette kan da forstås som hvordan vi har jobbet før, under og etter datainnsamlingen, for at resultatene skal være en god og troverdig representering av dataene vi har samlet inn.

Når vi skal vurdere validiteten, må vi vurdere mulige feilkilder som kan ha påvirket undersøkelsen. Ettersom min undersøkelse bygger på intervjuer, må vi huske at informantene forteller ut ifra sine opplevelser og meninger. Det er dette som danner grunnlaget for min tolkning og analyse. Mulige feilkilder her kan være at informantene blir for opptatt av hva som er moralsk riktig, eller hva som er ønsket praksis, noe som kan påvirke svarene. Jeg som intervjuer kan påvirke informantene på forskjellige måter, gjennom kroppsspråk, tonefall, usikkerhet osv. Derfor leste jeg godt igjennom intervjuguiden i forkant, og gjennomførte et

prøveintervju på en medstudent. Dette gjorde jeg for å bli trygg på stoffet, og dermed prøve å unngå så godt jeg kunne å påvirke informantene.

Intervjuet i seg selv kan også være en feilkilde. Spørsmålene kan feiltolkes, og dette erfarte jeg i det ene intervjuet. Ved hjelp av oppfølgingsspørsmål, og ved å vise til eksempler, fikk jeg forsikret meg om at informanten hadde forstått spørsmålet, og kunne da gi svaret sitt på nytt. En annen feilkilde fra det andre intervjuet kan være at informanten hadde sittet i møter hele dagen. Da vi skulle ha intervjuet, påpekte informanten at han var helt «ør» i hodet, men skulle svare så godt han kunne.

Til slutt kan også innsamlingsverktøyene være en feilkilde. Vi fikk ikke lov til å bruke lyd-, bilde- eller videoopptak. Derfor måtte jeg notere så raskt og presist som mulig, samtidig som informanten snakket. Dette åpner opp for muligheten av upresise noteringer, eller dårlige analyser av svarene i ettertid. For å prøve å motvirke dette, brukte jeg god tid kort etter hvert intervju for å utdype svarene, og skrive dem litt mer presise mens intervjuene fortsatt var «ferske». Informantene ønsket heller ikke å lese igjennom notatene for å godkjenne, noe som også kan være en liten svakhet.

4. Resultat

I denne delen vil jeg presentere funnene fra intervjuene som ble gjennomført. Jeg vil presentere funn som er relevant for oppgaven og problemstillingen: *Hvordan kan relasjonen mellom ansatte og barn i barnehagen påvirkes på en positiv måte gjennom å ha en lekende væremåte som ansatt?* Jeg vil ta for meg funnene fra informant 1 og 2 i disse kategoriene: forhold til lek, trygge relasjoner, roller på avdelingen, og voksnes deltakelse i lek.

4.1 Forhold til lek

Informant 1 mener at det er veldig viktig å ha et bevisst forhold til leken, og å kunne se viktigheten av å leke. Leken er med på å skape relasjoner mellom voksne og barn, og mellom barna selv. I tillegg kan du gjennom lek være en sosial inngangsport, hvor du kan hjelpe barn med utfordringer inn i vennskap og samspill med andre barn.

Jeg spør videre hvordan han vil beskrive en lekende væremåte blant de ansatte på en avdeling. Informant 1 beskriver da en ansatt som kan bruke leken til noe mer, som et verktøy for å skape relasjoner eller å løse konflikter, i stedet for å leke bare for lekens skyld. Informant 1

mener at det å gjøre seg ferdig med leken, for så å kunne snakke om hvorfor man leker kanskje kan være vel så viktig.

Informant 2 sier også at det er viktig å ha et bevist forhold til leken, og trekker frem eksempler på hvor du skal plassere deg i leken. Er det best å delta, skjerme eller observere? Dette endrer seg fra situasjon til situasjon.

Når informant 2 får spørsmål om å beskrive en lekende væremåte blant de ansatte, bruker han begreper som kroppsspråk, mimikk og stemmetemperatur. Han trekker også frem at man er nødt til å ha en forståelse av at leken er den viktigste inngangen til barnas verden.

Jeg beskriver også til begge informantene en situasjon som oppstod da jeg jobbet i en barnehage. To ansatte rundt 60 år gav positive tilbakemeldinger på min lek med barna, og forklarte at de hadde utfordringer med å delta i leken på lik linje som barna selv, da de synes dette var kleint eller flaut. Jeg spurte begge informantene om hvilke tanker de gjorde seg om denne erfaringen, og svarene her ble veldig forskjellige. Informant 1 har vanskeligheter med å si konkret hvorfor det kan være slik, men peker på at det kan være at de eldre ansatte (som har jobbet lenge i barnehage) kanskje jobber litt mer erfaringsbasert ut fra slik barnehagen var før. Han påpeker at barnehagen blir mer og mer faglig, og at man nå ser unge ansatte som byr mer på seg selv, og som kanskje har ett annet syn på leken. Informant 2 har et annet perspektiv på denne situasjonen. Han påpeker at det å leke med barna er noe som kreves i jobben. Dette er ikke noe man selv kan velge. Han sier selv at det ikke alltid er kjempegøy å leke med alle barna, men det er så mye i arbeidet med barn som bygger på lek, at dette kreves av deg. Igjen påpeker informantene viktigheten av å ha et bevisst forhold til leken.

4.2 Trygge relasjoner

Informant 1 beskriver arbeidet med å knytte relasjoner, og viser først og fremst til nye barn som kommer til avdelingen, og som derfor må inkluderes i en eksisterende barnegruppe. De ansatte jobber for å finne ut hvem, eller i hvilke situasjoner et barn er en «interessant lekekamerat». Informanten beskriver at de er veldig tett på den første uka for å følge opp de nye barna, og kan både delta i leken, men også være litt i bakgrunnen å observere, for å forsikre seg om at ingen blir overkjørt i leken. Informant 1 er veldig opptatt av trygghet for barna og påpeker at trygghet er noe man kan skape gjennom lek. Gjennom å delta i leken, sier informantene at du legger til rette for en trygg relasjon med barn, som du kan bruke utenfor leken. Når informantene til slutt får høre problemstillingen for oppgaven igjen, sier han at

trygghet er et av de virkelige nøkkelordene. Informant 2 nevner fire begreper i arbeidet med å knytte relasjoner til nye barn. lek, nærhet, tydelighet og «banking time». Banking time handler om å få mange gode opplevelser sammen med barnet slik at du får en positiv og trygg relasjon. Man kan si at om man har mange gode opplevelser i grunn, så kan man bruke noe av dette overskuddet for å gjøre grensesetting og vanskelige situasjoner litt mer overkommelige for deg selv og barnet. Informanten sier også at de har fokus på at relasjoner med nye barn har andre forutsetninger, som at de ikke har den samme tilknytningen og tryggheten som barn som er godt kjent vil ha.

I intervjuet presenterte jeg en påstand basert på mine egne erfaringer: «Gjennom å knytte relasjoner med barna gjennom lek, kan man til en viss grad få en sidestilt rolle med barna, eller en relasjon som bygger på det å være «lekekamerater» eller gjensidig respekt.». Jeg ønsket å høre hvilke tanker informantene fikk om denne påstanden. Informant 1 sier at han kan kjenne igjen påstanden, og sier seg enig i beskrivelsen. Han påpeker at denne gjensidige respekten er noe som du kan bruke til blant annet grensesetting på en god måte. I tillegg har denne lekende væremåten blitt positivt lagt merke til av foreldre, og er noe de har blitt mer opptatt av. Informant 2 har et litt annet syn på denne påstanden. Han virker å være veldig opptatt av ordet lekekamerat, og påpeker at han ikke er lekekameraten deres. Barna er lekekamerater dem imellom, men han slipper aldri lederrollen sin. Han påpeker at han ikke har noe problem med å være i lek med barna, men at selv da ligger lederrollen veldig bevisst i sitt eget hode.

4.3 Roller på avdelingen

Jeg er interessert i å høre litt om rollene på avdelingen, og hvordan roller og ansvar kan påvirke hvem av de voksne som er deltakende/aktive i lek, eller hvem som har ansvar for å sette i gang lek på avdelingen i ulike settinger. Jeg vil også høre om de har noen tiltak på avdelingen for å legge til rette for at de ansatte skal delta i leken. Informant 1 sier at de på hans avdeling har stort fokus på å fordele oppgaver likt, og at alle skal kunne bli hørt. Han påpeker at han naturlig nok får mindre tid med barna som pedagogisk leder, enn hva assistentene eller barne- og ungdomsarbeiderne (BUA) får. Møter, planlegging og andre oppgaver tar en del tid, men dette varierer fra uke til uke. Dette fører til at informanten av og til unngår å gå inn i lek med barna, fordi han vet at han ikke har tid til å virkelig engasjere seg med kvalitet i leken, og at det derfor sannsynligvis er bedre å observere fra sidelinjen.

I barnehagen til informant 1 pleier de daglig å dele opp i lekegrupper på forskjellige rom. Her pleier de voksne å ha faste rom, og kan legge til rette for leker som de engasjerer seg for. Men for å holde motivasjonen oppe, er det åpent for å kunne bytte litt frem og tilbake, slik at ikke miljøet skal bli for ensformig. Ellers forklarer informanten at alle de ansatte har ansvar for å sette i gang, og delta i lek når de er på tur. Ofte vil de da ha fokus på regelleker, som «alle mine kyllinger», «rødt lys, grønt lys», «haien kommer» osv. Informanten sier at dette har ført til at alle de ansatte føler på et ansvar, og det skaper en fin flyt i hverdagen hvor alle vet hva de skal gjøre.

Informant 2 sier også at alle ansatte på avdelingen har en tilnærmet lik rolle når alle er til stede. Han påpeker at assistenten og BUA sannsynligvis har minst 4 timer mer i løpet av uken sammen med barna enn hva han som pedagogisk leder har. I tillegg forklarer han at den tiden han får med barna blir mye mer oppstykket enn hva de andre ansatte får.

I denne barnehagen jobber de også mye i mindre grupper, noe som legger til rette for at de ansatte kan delta i leken. Informanten påpeker at det å tilrettelegge for voksendeltakelse i barns lek er noe de ofte har oppe til diskusjon på planleggingsmøter og møter generelt.

4.4 Voksnes deltakelse i leken

Jeg avslutter intervjuene med å spørre litt om hva de tenker om temaet generelt. Jeg ønsker å høre hva de tror barna tenker om voksne som deltar i lek. Jeg presenterer også problemstillingen igjen, før jeg avslutter med å spørre om det er noe mer de ønsker å fortelle som de mener er viktig om temaet.

Informant 1 viser til observasjoner som han har gjort, og sier at han er helt sikker på at barna digger å ha ansatte som deltar i leken. Informanten trekker frem en observasjon om en ansatt på avdelingen. Denne ansatte har stort fokus på å delta i lek når muligheten byr seg, noe som har gjort ham veldig populær blant barna. Dette har ved flere tilfeller ført til gode og trygge relasjoner som gjør at barna kommer til ham når ting er vanskelig. Informanten trekker også frem en erfaring fra sin barndom. Denne handler om når han selv gikk i barnehage, hvilke av de voksne han selv hadde et godt forhold til og hvem han gikk til. Slik han husket dette, var det utvilsomt de få som tok seg tid til å ta del i leken han fikk gode og minneverdige forhold

til. Informant 1 avslutter med en tanke om at barnehagen kanskje går gjennom en endring. De unge ansatte i barnehagen nå byr mer på seg selv, og har et større fokus på leken. Informanten nevner også at det er mer fokus på lek i skolen, og at det er mer fag og forskning rundt dette.

Informant 2 har litt andre tanker om hva barna tenker, og sier han tror det kommer veldig an på situasjonen. Han snakker om at det viktigste er å ha et bevist forhold til leken, og forklarer at det i noen situasjoner er mye viktigere å verne om god lek, i stedet for å bryte inn for å være en deltakende voksen. Han er også veldig tydelig på at noen barn har behov for tryggheten som kan ligge i at en voksen deltar, og at dette kan være utviklende og relasjonsdannende. Informant 2 trekker frem at leken er det mest sentrale i hele barnehagen. For at vi som ansatte skal klare å gjøre jobben på en god måte, kreves det at vi deltar i lek, for dette er nøkkelen til å skape gode relasjoner, og trygge tilknytninger med barn.

Avslutningsvis påpeker informanten at det er svært viktig å ha et forhold til hvilke barn du velger når du skal delta i lek. Skal man velge de barna som kan mest og gir deg mest personlig, eller skal man velge de barna som har vansker? Vi kan gi barn mulighet til å lykkes i leken, et godt selvbilde og en god selvfølelse.

5. Drøfting

I dette kapittelet vil jeg drøfte resultatene fra intervjuene opp mot problemstillingen, og knytte det opp mot teorien som er presentert tidligere. For å gjøre det mer oversiktlig, vil jeg ta for meg tematikkene og resultatene i samme rekkefølge som i det foregående kapittelet: forhold til lek, trygge relasjoner, før jeg vil drøfte roller på avdelingen og voksnes deltakelse i lek samlet.

5.1 Forhold til lek

Tidlig i intervjuene blir begge informantene spurt om hvordan de mener ansatte i barnehagen burde forholde seg til lek. Begge informantene har et ganske likt utgangspunkt, da de snakker om at det er veldig viktig å ha et bevisst forhold til leken, og vite hva du kan bruke den til. Informant 1 fortsetter i et spor om hvordan den ansatte kan bidra med noe i leken, mens informant 2 tenker litt annerledes. Han er mye mer opptatt av hvordan du plasserer deg i leken, og det å ha et bevisst forhold til hvilken grad du skal delta, observere, skjerme leken osv. Begge tankegangene og praksisene kan vi finne igjen i rammeplanen (2017). Den sier

mye om at vi skal analysere, støtte, delta i og berike leken, men vi skal også være bevist på og vurdere egen rolle når det kommer til deltakelse i lek (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 20). Rammeplanen sier også noe om at vi som ansatte skal tolke barn, og la dem medvirke i hverdagen. Dette gjelder også for barn som ikke har et verbalt språk. Jeg tenker at dette krever at man har en kontakt til barnet, og kjenner barnet godt nok til at man er i stand til å tolke signaler. Öhman skriver også mye om lek, og hun nevner blant annet at leken er den primære arenaen barn har for å uttrykke seg (Öhman, 2012, s. 15).

Winnicott presenterer oss for «det tredje rom». Man kan si at dette handler om et fiktivt sted hvor barna er når de er i leken. All lek, kreativitet og kulturopplevelser hører til i det tredje rom, og dette er veldig personlig for alle. Det krever en god og trygg relasjon for å bli sluppet inn her, og Winnicott peker på at et lekende samspillsmønster mellom den ansatte og barnet kan gi den bekreftelsen barnet søker, og dermed slippe oss inn i sin verden (Öhman, 2012, s. 47). Begge informantene forklarer dette «tredje rommet» på ulike måter uten å bruke dette konkrete begrepet. De er inne på at leken er barnas verden, og det kreves fra oss som ansatte å leke for å slippe inn hos barna. Jeg tror at «det tredje rom» er helt essensielt for å kunne tolke barna, og som Winnicott er inne på, krever dette et lekende samspillsmønster, samt gode og trygge relasjoner.

5.2 Trygge relasjoner

Når jeg kommer inn på relasjoner, er begge informantene svært tydelige på at trygghet er viktig når man skal knytte en relasjon. Informant 1 trekker frem nærvær, oppmerksomhet, og omsorg når han beskriver hva som er viktig når man skal bygge relasjoner. Informant 2 trekker spesielt frem begrepet «banking time», som handler om å få mange positive opplevelser sammen med barnet, da dette er med på å skape en positiv relasjon, bygget på trygghet. Informant 2 trekker også frem omsorg som en viktig kvalitet blant de ansatte. Som presentert tidligere kan det være vanskelig å definere begrepet omsorg til en konkret ting. I stedet må vi se på hva som kan være omsorg (Tholin, 2013, s. 18). Derfor må vi se an situasjonen, og tolke den vi ønsker å utøve omsorg mot, for å komme frem til hva som kan være omsorg. Relasjoner handler om forbindelser mellom mennesker, og alle i en barnehage, barn og ansatte, vil ha forskjellige relasjoner til hverandre (Tholin, 2013, s. 84).

Tholin presenterer en definisjon på begrepet omsorgsrelasjon, hvor hun sier at «en omsorgsrelasjon består av deltakere der begge bidrar og er aktive parter, og hvor forholdet kjennetegnes av særlige kvaliteter som begge anerkjenner som omsorg» (Tholin, 2013, s. 20).

Jeg mener at dette kan knyttes opp mot Winnicott's tanker om det tredje rom. Han forklarer at man er avhengig av en trygg og god relasjon for at barna skal slippe deg inn i sitt tredje rom. Når man da skal bygge denne trygge og gode relasjonen med et barn, er det viktig å utøve omsorg, og at barnet opplever og anerkjenner denne omsorgsrelasjonen. Jeg mener at en god måte å utøve denne omsorgen på, kan være gjennom lek. Jeg presenterte en påstand for informantene, som handler om at man kan bygge relasjoner med barn gjennom lek, som bygger på en form for gjensidig respekt. Informant 1 kjente igjen påstanden fra egen praksis, og hadde ingen problemer med å se fordeler med dette. Jeg tror at gjennom det å «senke seg til barnas verden» gjennom lek, kan gi gode rammer for trygghet og utvikling, og gi et godt grunnlag for denne omsorgsrelasjonen som Tholin snakker om.

5.3 Voksnes deltakelse i lek og roller på avdelingen

Gjennom begge intervjuene påpeker informantene stadig viktigheten av å være en aktiv voksen, og at det er viktig å ha et bevisst forhold til leken. De har stor tro på at noen ansatte til enhver tid skal ha en lekende væremåte, eller delta i lek. Begge informantene forteller også om noen av utfordringene som ligger i rollen de har på avdelingen. Ettersom de begge er pedagogiske ledere, følger det med en del ansvar, møtevirksomhet og andre oppgaver som tar dem bort fra avdelingen. Informant 1 sier at det til tider gjør at han har dårlig samvittighet. I noen situasjoner må han prioritere å ikke delta i leken, ettersom det er tidspress på at han skal rekke noe annet. Han sier at det ofte er 5-10 minutter her og der, hvor han i teorien kunne deltatt i lek, men dette vil kunne bli med lite kvalitet fra han sin side, da han raskt må av sted igjen. Da forklarer informanten viktigheten av at assistenten eller BUA er komfortabel med å leke med barna, og viser til en tidligere kollega som ikke var så komfortabel med dette. Han var ikke i jobben veldig lenge, da det fungerte dårlig, og det ble vanskelig å få gode relasjoner med barna uten å leke med dem. Öhman forklarer at den ansatte ikke alltid trenger å være veldig delaktig i leken heller. I noen situasjoner kan det være nok å være til stede, og på denne måten å verne om tryggheten, samt å gi bekreftelse til de barna som trenger det (Öhman, 2012, s. 191).

Informant 2 var gjennom hele intervjuet veldig klar på at noe av det viktigste for den ansatte, var å ha et bevisst forhold til lek, og nettopp din plassering i forhold til leken. Han snakket ved flere tilfeller om forskjellen mellom å delta i lek, og det å observere eller å skjerme leken fra siden. Barnehageforsker Ellen Os beskriver også hvordan de ansatte kan støtte barn til å ordne opp selv, og påpeker at de fleste ansatte gir mest støtte gjennom frilek. Os forklarer at dette både kan skje gjennom å være direkte involvert i leken, eller gjennom å være i nærheten (Håkensen, 2020). Dette er noe av det informant 2 også snakker om, nemlig at du kan komme opp i situasjoner hvor det ikke nødvendigvis er best å være deltakende. God lek mellom barn er også viktig å skjerme. Johansson snakker også litt om dette når hun bruker begrepene dyadiske samspill og gruppesamspill. Dyadisk samspill handler om en-til-en situasjoner med barna, og kan i noen situasjoner være helt nødvendige. Gruppesamspill handler mer om samholdet mellom barna, og det å støtte leken på den måten som passer best (Johansson et al., 2015, s. 72-74).

Informant 1 trekker også frem et annet interessant punkt, og begynner å snakke om arbeidsmiljøet. Han forklarer at de jobber mye med relasjonene mellom de ansatte på hans avdeling, da dette kan gi gode rammeforutsetninger for at alle ansatte tør å være delaktige i leken og tør å være seg selv. Han er opptatt av at alle har noe å komme med, men kanskje noen trenger å føle på en trygghet i forhold til sine kolleger for å slippe seg løs. Öhman bruker begrepet *homo ludens*, når hun snakker om det lekende mennesket. Friedrich Schiller (1759-1805) skrev om barndommen og lekens betydning, og snakket blant annet om menneskets lekedrift som en sanselig drift som får oss til å realisere våre behov i et fullkomment og intimt forhold til oss selv. Johan Huizinga (1872-1945) snakket også om det lekende mennesket, og tok for seg at lek ikke bare er noe som barn holder på med, men også voksne (Öhman, 2012, s. 73). Jeg synes dette er spennende, og kan være en beskrivelse av eksemplet som informant 1 kommer med. Kanskje er mennesket lekent av natur, men etter hvert som man blir eldre kreves det mer for å «slippe leken ut»? Dette kan muligens være med å forklare hvorfor noen har så lett for å delta i lek, mens andre sliter, og trenger støtte og trygghet for å slippe seg løs.

6. Avslutning

I denne oppgaven har jeg tatt for meg problemstillingen: *Hvordan kan relasjonen mellom ansatte og barn i barnehagen påvirkes på en positiv måte gjennom å ha en lekende væremåte som ansatt?*

Noe jeg ble gjort oppmerksom på i dette prosjektet, var viktigheten av å ikke være for mye deltakende. Dette kom spesielt frem fra informant 2, da han snakket mye om å være bevisst hvilke situasjoner det passet seg å delta, når det var best å observere, eller når man måtte skjerme god lek. Dette samsvarer også godt med hva rammeplanen sier om den ansatte i lek med barn, og dette har påvirket meg til å se annerledes på hvordan jeg ønsker å forholde meg til lek i fremtiden. Før undersøkelsen var jeg nok mer opptatt av å delta i leken uavhengig av hvordan situasjonen så ut. Nå har jeg blitt mer oppmerksom på at det av og til er bedre å observere eller skjerme eksisterende lek. Rammeplanen (2017) er veldig klar på at vi skal være involvert i leken. Det betyr at vi ikke kan velge det bort, uavhengig av hvilke følelser eller sperrer den enkelte ansatte måtte ha. Dette hadde informant 1 et veldig godt tiltak i forhold til, da han forklarte at de på hans avdeling jobbet mye med relasjonene mellom de ansatte. Han beskriver at dette kunne være med å gjøre det lettere for alle ansatte på avdelingen å slippe seg løs med barna, da man har en trygghet i hverandre. Vi er uansett nødt til å ta en vurdering på hva som er best for barna. Er det å delta i leken alltid det beste? Hver situasjon vil kreve forskjellige tilnærminger fra den voksnes side, og uavhengig av hvilken tilnærming vi må ta, så er dette en del av jobben.

Jeg mener at problemstillingen som jeg har valgt i oppgaven er verdt å tenke nøye igjennom. Undersøkelsene jeg har gjort har på noen områder støttet opp rundt egne erfaringer, men de har også gitt meg ny innsikt i hva man må ta hensyn til, og hva som er forventet i arbeidslivet. Informantene jeg intervjuet hadde mange like tanker og meninger, men litt ulike vrier på svarene, noe som jeg syntes var veldig spennende å undersøke videre. Problemstillingen min kan ha mange forskjellige svar, som alle kan være riktige på sine måter. For meg er det ett begrep som står frem som kanskje det viktigste som kan påvirkes gjennom å ha en lekende væremåte som ansatt, trygghet. Dette begrepet blir brukt mye av begge informantene, og de forklarer at trygghet er store deler av grunnlaget for en god relasjon. Gjennom å ha en lekende væremåte, tar du del i barnas verden og har mulighet til å bygge nye, men også bygge videre på eksisterende relasjoner.

7. Litteraturliste

- Christoffersen, L. & Johannessen, A. (2018). *Forskningsmetode for lærerutdanningene*. Abstrakt forlag.
- Dalland, O (2021). *Metode og oppgaveskriving* (7. utg.). Gyldendal.
- Irgens, J, E (2021). *Profesjon og organisasjon: en bok for profesjonsutøvere og de som skal lede dem* (2. utg.). Fagbokforlaget
- Håkensen, S. T. S. (2020) *Voksne bør involvere seg mer i barnas lek*.
<https://utdanningsforskning.no/artikler/2020/voksne-bor-involvere-seg-mer-i-barnas-lek/>
- Johansson, E., Fugelsnes, K., Mørkeseth, E. I., Røthle, M., Tofteland, B., Zachrisen, B. (2015). *Verdipedagogikk i barnehagen*. Universitetsforlaget.
- Kunnskapsdepartementet. (2017). *Rammeplan for barnehagen: Forskrift om rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver*. Udir.
<https://www.udir.no/globalassets/filer/barnehage/rammeplan/rammeplan-for-barnehagen-bokmal2017.pdf>
- Løkken, G. & Søbstad, F. (2017). *Observasjon og intervju i barnehagen*. Universitetsforlaget.
- Tholin, K. R. (2013). *Omsorg i barnehagen*. Fagbokforlaget.
- Öhman, M. (2012). *Det viktigste er å få leke*. Pedagogisk forum.

8. Vedlegg

8.1 Vedlegg 1 (intervjuguide)

Problemstilling for oppgaven: Hvordan kan relasjonen mellom ansatte og barn i barnehagen påvirkes på en positiv måte gjennom å ha en lekende væremåte som ansatt?

Etter min erfaring, har jeg opplevd en «gjensidig respekt» med barna gjennom å knytte relasjonene gjennom lek. Jeg mener vi jobber på barnas premisser når vi er i leken, og dette gir deg noen andre forutsetninger og litt andre «verktøy» som du kan bruke når du skal lede barna i aktiviteter, sette grenser og ellers i hverdagen. Jeg er veldig interessert i å høre hva de pedagogiske lederne mener om dette, og det å kunne ha denne gjensidige respekten og tillitten til barna som voksen/leder. Jeg vil også utforske hva de pedagogiske lederne tenker om å lede barna gjennom denne relasjonen du får gjennom lek, og om dette er noe de har fokus på.

Situasjon fra tidligere erfaring:

Jeg var i samtale med to kollegaer av meg (begge damer rundt 60 år). Disse to hadde veldig mange gode egenskaper i barnehagen, som det å lede aktiviteter, ta ansvar og å vise omsorg. De kommenterte at de ikke klarte å delta så mye i lek med barna, da de synes dette var flaut eller kleint.

Hva tenker de pedagogiske lederne om denne situasjonen?

Bakgrunn	Hvilken aldersgruppe jobber du med? Hvor lenge har du jobbet med denne barnegruppen/avdelingen?	
Voksenroller	Hvis du skulle beskrive noen egenskaper for «den perfekte voksne/medarbeideren», hva ville du trukket frem?	Hvorfor, eventuelt vise til eksempler?
Lek	Hvordan tenker du at de ansatte i barnehagen bør forholde seg til lek? Har du noen tanker om hvorfor noen kanskje synes det er flaut/kleint å være deltakende i lek med barn? Hva legger du i en lekende væremåte blant de voksne?	Hvorfor/hvorfor ikke? Er dette noe vi burde jobbe ekstra med, slik at dette ikke blir et hinder for noen?
Relasjoner	Hva legger du i begrepet relasjon? Hva har du fokus på når du skal knytte relasjoner til nye barn? Gjennom å knytte relasjoner med barna gjennom lek, kan man til en viss grad få en sidestilt rolle med barna, eller en relasjon som bygger på det å være «lekekamerater» eller gjensidig respekt. Hva tenker du om denne påstanden?	Nytt barnehageår, nye barn?
Tid/rutiner	Er det noen forskjeller på hvilken rolle du har på avdelingen med tanke på deltakelse i lek (assistent/ped.leder osv)? Har dere rutiner i barnehagen som er med å legge til rette for deltakelse i lek for de ansatte?	Gjerne kom med eksempler på hva som gjør det utfordrende (hvis det er tilfellet). Evt. hvilke? Er det noe du kunne tenke deg å innføre?
Avsluttende spørsmål	Hvordan tror du barnet opplever å ha en voksen som deltar i leken rundt seg? Hvordan kan relasjonen mellom barnehagelærer og barn i barnehagen påvirkes på en positiv måte gjennom å ha en lekende væremåte som ansatt? Er det ellers noe du synes er viktig, som du vil si?	Er det noen teorier/teoretikere du tenker på i forbindelse med dette temaet?

Vil du delta i Forskningsprosjektet *Hverdagspraksiser*?

Dette er et spørsmål til deg om å delta i et forskningsprosjekt hvor formålet er å involvere barnehagelærerstudenter i forskning som bidrar til mer kunnskap om hverdagspraksiser som fremmer lek, kommunikasjon og tilhørighet i barnehagen. I dette skrivet gir vi deg informasjon om målene for prosjektet og hva deltakelse vil innebære for deg.

Formål

Gjennom *Hverdagspraksiser* skal barnehagelærerstudentenes Bacheloroppgaver knyttes til forskning som skjer ved Universitetet i Stavanger ved Institutt for barnehagelærerutdanningen, og det nasjonale barnehageforskningssenteret FILIORUM¹ finansiert av Norges Forskningsråd. Det overordnede målet for alle Bacheloroppgavene er å få mer kunnskap om hverdagspraksiser i barnehagen innenfor temaene: digital kompetanse, lek, tilhørighet/mangfold, kreativitet, bærekraft og ledelse. Problemstillingene vil variere innen rammen av de tematiske områdene.

Studentenes Bachelorsoppgaver tilsvarer 15 studiepoeng (¼ studieår) og datagrunnlaget de bygger oppgavene sine på er korte observasjoner i barnehagen, intervjuer, eller spørreskjema. Dataene som samles inn skal i første rekke brukes til studentenes Bacheloroppgaver, men vi vil også i dette brevet spørre om lov til å bruke dataene videre i forskning i FILIORUM – Senter for barnehageforskning.

Hvem er ansvarlig for forskningsprosjektet?

Universitetet i Stavanger (UiS) ved Institutt for barnehagelærerutdanning og FILIORUM – Senter for barnehageforskning er ansvarlige for prosjektet. Samarbeidspartnere er barnehageeiere i Rogaland som har kommet med ønsker om tema de vil ha belyst gjennom studentenes Bacheloroppgaver.

Hvorfor får du spørsmål om å delta?

Du får spørsmål om å delta i prosjektet fordi du arbeider i en barnehage eid av en av våre samarbeidspartnere i prosjektet. Barnehageeier har valgt ut barnehagen du arbeider i til å være med i prosjektet. Spørsmål om deltakelse sendes til alle ansatte i denne barnehagen som er aktuelle for studentenes problemstillinger. Det er ikke sikkert du vil inngå i datainnsamlingen, selv om du gir tillatelse.

Hva innebærer det for deg å delta?

Ved å delta i prosjektet vil barnehagelærerstudenter ved UiS få mulighet til å besvare problemstillinger i sine Bacheloroppgaver gjennom tilgang til praksisfeltet som videre bidrar til forskning om hverdagspraksiser i barnehagen.

---

¹ <https://www.uis.no/forskning-og-ph-d/forskningscentre/filiorum-senter-for-barnehageforskning/>

Metoder som vil bli brukt er ikke- deltakende observasjon, deltakende observasjon, intervju og spørreskjema. Ikke-deltakende observasjon betyr at studenten er til stede og observerer barn og ansatte i barnehagen uten at de selv deltar aktivt i det som foregår. Deltakende observasjon er nødvendig når studentene skal prøve ut didaktisk opplegg sammen med ansatte og barn i barnehagen. Det er ikke lov å gjøre lyd- eller videoopptak. Opplysningene registreres gjennom studentenes notater som vil være anonymisert og oppbevart på sikker maskinvare. I den ferdige oppgaven vil det ikke være mulig å gjenkjenne barn, ansatte eller barnehagen dataene er samlet inn i. Det er kun studenten som har opplysninger om dette. Studenten har taushetsplikt, og ingen, heller ikke veileder, vil vite hvilke barn eller hvilken barnehage dette dreier seg om. I de tilfeller observasjon i barnehagen er aktuelt vil

---

studenten forholde seg til gjeldende korona-restriksjoner og smittevernsprosedyrer. Gjennom spørreskjema eller intervju med ansatte vil det ikke åpnes for spørsmål om enkeltbarn.

Ved intervju er det kun tillatt å skrive notater, mens spørreskjema fylles ut og registreres elektronisk. Det kan i noen tilfeller være aktuelt å lagre data innsamlet via intervju, spørreskjema, eller observasjon, til videre forskning i FILIORUM. Data lagres på sikker server og krever tillatelse av involverte.

Det er frivillig å delta

Det er frivillig å delta i prosjektet. Hvis du velger å delta, kan du når som helst trekke samtykket tilbake uten å oppgi noen grunn. Alle opplysninger og data samlet inn om deg vil da bli slettet. Det vil ikke ha noen negative konsekvenser for deg hvis du ikke vil delta eller senere velger å trekke deg.

I tilfeller der det gjøres observasjon av ansatte i barnehagen vil kun de ansatte som har gitt samtykke bli observert. Samtlige ansatte som skal intervjues må ha gitt tillatelse til dette. I gruppeintervju må alle som intervjues ha gitt slik tillatelse. Det skal ikke gjøres lyd-, bilde- eller videoopptak.

Ditt personvern – hvordan vi oppbevarer og bruker dine opplysninger

Vi vil bare bruke opplysningene om deg til formålene vi har fortalt om i dette skrivet. Vi behandler opplysningene konfidensielt og i samsvar med personvernregelverket.

Det er kun student som vil ha tilgang til opplysninger om ditt navn, hvilken barnehage du arbeider i, og andre detaljer knyttet til datainnsamlingen. Veileder og prosjektgruppe ved UiS vil ha tilgang til anonymiserte data som samles inn. Deltakere vil ikke kunne gjenkjennes hverken i Bacheloroppgaven til studentene eller i eventuelle andre publikasjoner der dataene brukes.

Alle data vil ivaretas gjennom sikker lagring i tråd med UiS retningslinjer, og vil anonymiseres slik at opplysningene ikke vil kunne spores tilbake til kilden. Dette kan gjøres ved at barna/barnehageansatte/barnehagen får fiktive navn eventuelt nummer. Dataene oppbevares på tilgangsbegrenset og passordbeskyttet maskinvare.

Barnehageeierne som har deltatt i prosjektet vil kun få tilgang til resultater gjennom studentenes Bacheloroppgaver der ansatte, barn, og barnehager er anonyme.

Hva skjer med opplysningene dine når vi avslutter forskningsprosjektet?

Opplysningene anonymiseres innen Bacheloroppgaven er godkjent slik at ingen data kan spores tilbake til kilden, noe som etter planen er februar 2022.

Dine rettigheter

Så lenge du kan identifiseres i datamaterialet (etter at data er samlet inn, men før oppgaven er avsluttet og dataene anonymisert), har du rett til:

- innsyn i data og personopplysninger som er registrert om deg. Du har også rett til å få utlevert en kopi av opplysningene,
- å få rettet og eventuelt slettet opplysninger om deg,
- å sende klage til Datatilsynet om behandlingen av dine personopplysninger.

Etter at anonymisering er foretatt kan du ikke identifiseres i datamaterialet og det vil derfor ikke være mulig å hente ut data om deg.

Ønsker du mer informasjon om datainnsamlingen, kan dette fås ved henvendelse til prosjektansvarlig ved UiS (se kontaktinformasjon på samtykkeskjema).

Hva gir oss rett til å behandle personopplysninger om deg? Vi behandler opplysninger om deg basert på ditt samtykke.

På oppdrag fra Universitetet i Stavanger har NSD – Norsk senter for forskningsdata AS vurdert at behandlingen av personopplysninger i dette prosjektet er i samsvar med personvernregelverket.

Hvor kan jeg finne ut mer?

Hvis du har spørsmål til studien, eller ønsker å benytte deg av dine rettigheter, ta kontakt med:

- Institutt for barnehagelærerutdanning/FILIORUM, Universitetet i Stavanger ved professor/senterleder FILIORUM Elin Reikerås elin.reikeraas@uis.no, eller administrativ koordinator FILIORUM Secilie Schelbred filiorum@uis.no
- Vårt personvernombud: Rolf Jegervatn rolf.jegervatn@uis.no

Hvis du har spørsmål knyttet til NSD sin vurdering av prosjektet, kan du ta kontakt med:

- NSD – Norsk senter for forskningsdata AS på epost (personverntjenester@nsd.no) eller på telefon: 55 58 21 17.

Med vennlig hilsen

Elin Reikerås

Secilie Schelbred

Samtykkeerklæring

Jeg har mottatt og forstått informasjon om prosjektet *Hverdagspraksiser*, og har fått anledning til å stille spørsmål. Jeg samtykker til:

- å delta i observasjon i barnehagen
- å delta i intervju og/eller spørreskjema

Jeg samtykker til at mine opplysninger behandles i henhold til de tillatelser jeg har gitt ovenfor.

(Signert av prosjektdeltaker, dato)